

Upadłość - Czechy

SPIS TREŚCI

- 1 Wobec jakiego podmiotu można wszcząć postępowanie upadłościowe?
- 2 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było wszcząć postępowanie upadłościowe?
- 3 Jakie aktywa należą do masy upadłości? W jaki sposób rozporządza się aktywami, które zostały nabyte przez dłużnika lub zostały na niego przeniesione w toku postępowania upadłościowego?
- 4 Jakie uprawnienia przysługują odpowiednio dłużnikowi i zarządcy?
- 5 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było dokonać potrącenia wierzytelności?
- 6 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na obowiązujące umowy, których stroną jest dłużnik?
- 7 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na postępowania wszczęte przez poszczególnych wierzycieli (z wyłączeniem zawisłych spraw sądowych)?
- 8 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na dalsze rozpoznanie sprawy sądowej zawisłej w momencie wszczęcia postępowania upadłościowego?
- 9 Czym charakteryzuje się co do zasady udział wierzycieli w postępowaniu upadłościowym?
- 10 W jaki sposób zarządca może wykorzystać aktywa masy upadłości dłużnika lub nimi rozporządzać?
- 11 Jakie wierzytelności mogą być zgłoszone do masy upadłości dłużnika oraz w jaki sposób traktuje się roszczenia powstałe po wszczęciu postępowania upadłościowego?
- 12 Jakie zasady obowiązują przy zgłaszaniu, weryfikacji i uznaniu wierzytelności?
- 13 Jakie zasady obowiązują przy podziale funduszy masy upadłości? W jaki sposób ustala się hierarchę roszczeń i praw wierzycieli?
- 14 Jakie są przesłanki oraz skutki zakończenia postępowania upadłościowego (w szczególności w drodze układu)?
- 15 Jakie prawa przysługują wierzycielom po zakończeniu postępowania upadłościowego?
- 16 Kto ponosi koszty postępowania upadłościowego łącznie z poniesionymi wydatkami?
- 17 Jakie są zasady dotyczące nieważności, zaskarżenia lub względnej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych ze szkodą dla ogółu wierzycieli?

Ramy prawne

Postępowanie w sprawach niewypłacalności w Republice Czeskiej regulują głównie przepisy ustawy nr 182/2006 o niewypłacalności i procedurach mających do niej zastosowanie (Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení) (ustawa o niewypłacalności), a także ustawy nr 99/1963 – kodeks postępowania cywilnego (Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád).

Kolejnym istotnym aktem prawnym jest ustawa nr 312/2006 o syndykach (Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správčích), która (w związku z ustawą o niewypłacalności) ustanawia ramy prawne regulujące zawód syndyka.

Dostęp do aktualnie obowiązujących wersji tych aktów prawnych można uzyskać za pośrednictwem portalu administracji publicznej (Portál veřejné správy) pod adresem: <https://portal.gov.cz/app/zakony/>.

1 Wobec jakiego podmiotu można wszcząć postępowanie upadłościowe?

Postępowanie w sprawie niewypłacalności można wszcząć wobec osoby fizycznej i prawnej, niezależnie od tego, czy prowadzi ona działalność gospodarczą.

Poszczególne rodzaje postępowania w sprawach niewypłacalności (postępowanie likwidacyjne, restrukturyzacyjne, oddłużeniowe) różnią się między sobą pod względem podmiotów, do których są adresowane. Tak jak wniosek dotyczący likwidacji można złożyć przeciwko każdemu podmiotowi, tak restrukturyzację można przeprowadzić wyłącznie w odniesieniu do podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą, natomiast oddłużenie przeprowadza się przede wszystkim w odniesieniu do podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej (jak wyjaśniono poniżej).

Postępowania w sprawie niewypłacalności nie można wszcząć wobec Skarbu Państwa, autonomicznego organu samorządu terytorialnego, partii i ruchu politycznego w czasie wyborów oraz innych wybranych podmiotów o charakterze głównie publicznym. W odniesieniu do instytucji finansowych i zakładów ubezpieczeń mają zastosowanie przepisy szczególne.

2 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było wszcząć postępowanie upadłościowe?

Niewypłacalność lub nieuchronna niewypłacalność

Postępowanie w sprawie niewypłacalności to postępowanie sądowe przeprowadzane w związku z niewypłacalnością lub nieuchronną niewypłacalnością dłużnika, którego celem jest określenie sposobu wyjścia dłużnika z tego stanu. Podstawową przesłanką jest zatem istnienie stanu niewypłacalności lub nieuchronnej niewypłacalności.

Dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli (*warunki te muszą zostać spełnione łącznie*):

- ma więcej niż jednego wierzyciela;
- posiada zobowiązania pieniężne, z którymi zalega od co najmniej 30 dni;
- nie jest w stanie uregulować tych zobowiązań.

Dłużnika uznaje się za niewypłacalnego w szczególności w przypadku, gdy zaprzestał on spłaty istotnej części swojego zadłużenia lub gdy nie reguluje swoich zobowiązań przez ponad trzy miesiące odkąd stały się one wymagalne, lub w przypadku braku możliwości zaspokojenia jakichkolwiek wymagalnych roszczeń pieniężnych w drodze egzekucji lub zajęcia.

Dłużnika prowadzącego działalność gospodarczą (niezależnie od tego, czy jest on osobą prawną czy osobą fizyczną) uznaje się za niewypłacalnego również wówczas, gdy stanie się nadmiernie zadłużony. Dłużnik jest nadmiernie zadłużony, jeżeli posiada więcej niż jednego wierzyciela, a suma ich wierzytelności przekracza wartość składników jego majątku.

Nieuchronna niewypłacalność oznacza sytuację, w której – biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności – można zasadnie przyjąć, że dłużnik nie będzie w stanie zaspokoić istotnej części swoich zobowiązań pieniężnych w należyty i terminowy sposób.

Rodzaje postępowania w sprawie niewypłacalności

Prawo czeskie przewiduje trzy podstawowe sposoby rozwiązania kwestii niewypłacalności lub nieuchronnej niewypłacalności dłużnika w postępowaniu w sprawie niewypłacalności:

- likwidacja (*konkurs*);
- restrukturyzacja (*reorganizace*);
- oddłużenie (*oddlužení*).

W ustawie o niewypłacalności nie sprecyzowano, który z tych różniących się od siebie rodzajów postępowania dotyczącego niewypłacalności ma być stosowany przez danego dłużnika, pozostawiając swobodę wyboru. Poza postępowaniem likwidacyjnym istnieją również elementy naprawy (restrukturyzacja i oddłużenie). Przy wyborze sposobu odpowiedniego do rozwiązania kwestii niewypłacalności dłużnika należy kierować się tym, który z tych sposobów będzie najbardziej korzystny dla wierzycieli.

Likwidacja to podstawowy sposób zaradzenia niewypłacalności, w przypadku której po wydaniu postanowienia dotyczącego likwidacji roszczenia wierzycieli zostają w dużej mierze zaspokojone z zysków ze spieniężenia składników majątku. Wierzytelności niezaspokojone w całości lub w części nie podlegają umorzeniu, chyba że ustawa stanowi inaczej. Powyższy rodzaj postępowania

w przypadku niewypłacalności stosuje się zawsze, ilekroć nie ma możliwości zastosowania wobec dłużnika łagodniejszych środków, takich jak restrukturyzacja lub oddłużenie, lub gdy w toku postępowania stanie się jasne, że postępowania zmierzającego do restrukturyzacji czy oddłużenia nie można kontynuować.

Restrukturyzację można przeprowadzić w przypadku niewypłacalności lub nieuchronnej niewypłacalności dłużnika prowadzącego działalność gospodarczą. Restrukturyzacja dotyczy przedsiębiorstwa dłużnika. Zasadniczo oczekuje się, że wierzycieli będą stopniowo zaspokajane, podczas gdy przedsiębiorstwo będzie nadal prowadziło działalność zgodnie ze środkami służącymi poprawie jego zarządzania w ramach planu restrukturyzacyjnego zatwierdzonego przez sąd. Sposób realizacji tego planu monitorują wierzyciele.

Oddłużenie jest to rodzaj postępowania w przypadku niewypłacalności lub nieuchronnej niewypłacalności w odniesieniu do dłużnika, który zasadniczo nie posiada długów związanych z działalnością gospodarczą lub który, jeśli jest osobą prawną, nie prowadzi takiej działalności. W tego rodzaju postępowaniu dotyczącym niewypłacalności kładzie się większy nacisk na względy społeczne niż na aspekty ekonomiczne. Celem postępowania jest tutaj zapewnienie dłużnikowi możliwości „rozpoczęcia od nowa” i zmotywowanie go do aktywnego angażowania się w działania mające na celu umorzenie jego zadłużenia, przynajmniej do wyznaczonego poziomu 30% w tych przypadkach, gdy wierzyciele nie są zabezpieczeni. Przyjmuje się, że wierzycieli uprawnionych do odrębnego zaspokojenia zostaną zaspokojone z zabezpieczeń. W ramach tego rodzaju postępowania dąży się jednocześnie do ograniczenia wydatków z budżetu państwa przeznaczanych na naprawę sytuacji tych dłużników, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji społecznej. Oddłużenie może nastąpić poprzez spieniężenie masy upadłości, poprzez przyjęcie harmonogramu spłaty lub poprzez połączenie obu tych sposobów.

Kto może wszcząć postępowanie w sprawie niewypłacalności?

Postępowanie w sprawie niewypłacalności może zostać wszczęte wyłącznie na wniosek. Postępowanie rozpoczyna się w dniu, w którym wniosek trafił do sądu właściwego do rozpoznania danej sprawy. Wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności może złożyć zarówno dłużnik, jak i wierzyciel – nie dotyczy to jednak nieuchronnej niewypłacalności, kiedy to z wnioskiem może wystąpić wyłącznie dłużnik.

Dłużnik prowadzący działalność gospodarczą (niezależnie od tego, czy jest osobą fizyczną czy osobą prawną) jest zobowiązany do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności niezwłocznie po tym, gdy dowiedział się lub gdy przy dochowaniu należytej staranności powinien był się dowiedzieć, że grozi mu niewypłacalność.

Wszczęcie postępowania likwidacyjnego

Sąd prowadzący postępowanie wydaje odrębne postanowienie dotyczące likwidacji. W wyjątkowych przypadkach wydanie postanowienia w tej sprawie może zostać połączone z wydaniem postanowienia w przedmiocie niewypłacalności (jeżeli dłużnik jest osobą, która nie może skorzystać z restrukturyzacji lub oddłużenia). Ogłoszenie likwidacji staje się skuteczne z chwilą opublikowania postanowienia dotyczącego likwidacji w rejestrze niewypłacalności.

Wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego

Postępowanie restrukturyzacyjne wszczyna się za zgodą sądu na wniosek dłużnika lub zarejestrowanego wierzyciela.

Sąd może wyrazić zgodę na przeprowadzenie restrukturyzacji, jeżeli (*warunki te nie muszą zostać spełnione łącznie*):

- łączna kwota rocznych obrotów dłużnika netto w ostatnim okresie obrachunkowym poprzedzającym datę złożenia wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności wynosiła co najmniej 50 000 000 CZK; lub
- dłużnik zatrudnia co najmniej 50 pracowników; lub
- dłużnik przedstawi sądowi plan restrukturyzacyjny zatwierdzony przez co najmniej połowę wszystkich wierzycieli uprawnionych do odrębnego zaspokojenia (w oparciu o łączną kwotę ich wierzytelności) i przez co najmniej połowę wszystkich wierzycieli niezabezpieczonych (ponownie w oparciu o łączną kwotę ich wierzytelności) wraz z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności lub nie później niż w dniu wydania postanowienia dotyczącego niewypłacalności.

Przeprowadzenie restrukturyzacji jest niedopuszczalne, jeżeli dłużnik jest osobą prawną w likwidacji, podmiotem prowadzącym obrót papierami wartościowymi lub podmiotem uprawnionym na mocy przepisów szczególnych do zawierania transakcji na giełdzie towarowej.

Sąd prowadzący postępowanie zezwoli na restrukturyzację, jeżeli zostaną spełnione odpowiednie przesłanki ustawowe. Na orzeczenie sądu w tej sprawie środek odwoławczy nie przysługuje.

Sąd oddali wniosek o zezwolenie na przeprowadzenie restrukturyzacji, jeżeli: a) uwzględniając wszystkie okoliczności, można zasadnie przyjąć, że wniosek został złożony w złej wierze; b) wniosek został złożony ponownie przez osobę, która złożyła już wcześniej wniosek o zezwolenie na restrukturyzację i który to wniosek został rozpoznany przez sąd; lub c) wniosek został złożony przez wierzyciela, ale nie został zatwierdzony przez zgromadzenie wierzycieli. Prawo do wniesienia środka odwoławczego na to orzeczenie przysługuje wyłącznie wnioskodawcom.

Wszczęcie postępowania oddłużeniowego

Wniosek o oddłużenie dłużnik składa na specjalnym formularzu, a w stosownych przypadkach wraz z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności (jeżeli postępowanie nie zostało już wszczęte na wniosek wierzyciela).

Wniosek o oddłużenie i załączniki do tego wniosku muszą zawierać w szczególności dane dotyczące uzyskanych i oczekiwanych dochodów dłużnika, a także wykaz składników jego majątku oraz zobowiązań. Jeżeli ktokolwiek wyrazi gotowość dokonania na rzecz dłużnika darowizny pozwalającej na spełnienie warunków koniecznych do oddłużenia lub jeżeli ktokolwiek wyrazi wolę regularnego dokonywania na rzecz dłużnika płatności gotówkowych w toku postępowania oddłużeniowego, do wniosku w sprawie oddłużenia dłużnik zobowiązany jest załączyć odpowiedni akt darowizny lub umowę dotyczącą wpłat na jego rzecz.

Sąd zezwoli na oddłużenie, jeżeli zostaną spełnione odpowiednie warunki. Sąd oddali wniosek o oddłużenie, jeżeli – biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności – można zasadnie przyjąć, że wniosek został złożony w złej wierze, lub jeżeli wskutek umorzenia długu wierzyciele niezabezpieczeni otrzymaliby mniej niż 30% kwoty swoich wierzytelności (chyba że wyrażą na to zgodę). Sąd oddali nadto wniosek o umorzenie długu, jeżeli dotychczasowy przebieg postępowania wskazuje, że dłużnik działał w lekkomyślny lub niedbały sposób przy wywiązywaniu się ze swoich zobowiązań w ramach postępowania. Prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku przysługuje wyłącznie dłużnikowi.

Kiedy wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności staje się skuteczne?

Wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności staje się skuteczne w dniu publikacji ogłoszenia o wszczęciu tego postępowania w rejestrze niewypłacalności (zob. poniżej). Skutki wszczęcia postępowania utrzymują się do momentu jego zakończenia, chyba że przepisy dotyczące danego rodzaju postępowania stanowią inaczej.

Środki tymczasowe podejmowane do chwili wydania postanowienia dotyczącego niewypłacalności

Sąd z urzędu może stosować środki tymczasowe aż do momentu wydania postanowienia w sprawie wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności, chyba że przepisy stanowią inaczej. Każdy, kto występuje o zastosowanie środka tymczasowego, który sąd prowadzący postępowanie w sprawie niewypłacalności mógłby w braku takiego wniosku zastosować z urzędu, nie jest zobowiązany do złożenia kaucji. Obowiązku takiego nie ma również dłużnik występujący z wnioskiem o zastosowanie środka tymczasowego.

Za pomocą takich środków tymczasowych sąd może m.in.:

- powołać zarządcę tymczasowego;
- ograniczyć niektóre skutki związane z wszczęciem postępowania w sprawie niewypłacalności;
- nakazać każdemu, kto występuje z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności, złożenie kaucji na pokrycie kosztów wypłaty odszkodowania lub pokrycia innych strat poniesionych przez dłużnika.

Rejestr niewypłacalności

Informacje o postępowaniach w sprawie niewypłacalności są publikowane w rejestrze niewypłacalności prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości (Ministerstvo spravedlnosti). Rejestr ten jest elektronicznym systemem informacyjnym administracji publicznej udostępnionym pod adresem <https://isir.justice.cz/>.

Rejestr niewypłacalności służy głównie zagwarantowaniu maksymalnej dostępności informacji na temat postępowań w sprawie niewypłacalności oraz zapewnieniu możliwości monitorowania ich przebiegu. W rejestrze publikuje się orzeczenia sądowe wydane w postępowaniu w sprawach niewypłacalności oraz w sporach ubocznych, akta sprawy oraz inne informacje, jeżeli tak stanowi ustawa o niewypłacalności lub tak postanowi sąd prowadzący postępowanie.

Rejestr niewypłacalności jest dostępny publicznie (z wyjątkiem niektórych szczegółowych informacji) i każdy ma prawo wglądu do niego, kopiowania zawartych w nim informacji i sporządzania wyciągów z przechowywanych w nim dokumentów.

Rejestr niewypłacalności służy nie tylko jako źródło informacji, lecz ma również kluczowe znaczenie dla doręczania pism – za jego pośrednictwem doręcza się większość orzeczeń oraz innych pism sądowych. Co do zasady informacje o postępowaniu w sprawie niewypłacalności zamieszcza się w rejestrze niewypłacalności w ciągu dwóch godzin od momentu złożenia wniosku (w godzinach

pracy sądu). Wszystkie orzeczenia i inne pisma sądowe są następnie publikowane w rejestrze niewypłacalności. Dzięki temu każdy może uzyskać wgląd w przebieg postępowania w sprawie niewypłacalności prowadzonego w Republice Czeskiej.

3 Jakie aktywa należą do masy upadłości? W jaki sposób rozporządza się aktywami, które zostały nabyte przez dłużnika lub zostały na niego przeniesione w toku postępowania upadłościowego?

Masa upadłości

Jeżeli wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności złożył dłużnik, w skład masy upadłości wchodzi majątek należący do dłużnika w chwili wystąpienia skutków związanych z wszczęciem tego postępowania, a także majątek nabyty przez dłużnika w toku tego postępowania.

Jeżeli wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności złożył wierzyciel, w skład masy upadłości wchodzi majątek należący do dłużnika w chwili zastosowania przez sąd prowadzący postępowanie środka tymczasowego, ograniczającego (w całości lub w części) uprawnienie dłużnika do rozporządzania składnikami majątku, majątek należący do dłużnika w chwili uprawomocnienia się orzeczeń w sprawie niewypłacalności dłużnika oraz majątek nabyty przez dłużnika w toku postępowania w sprawie niewypłacalności już po uprawomocnieniu się tych orzeczeń.

Jeżeli dłużnik jest współwłaścicielem majątku, w skład masy upadłości wchodzi udział dłużnika w tej masie. Wspomniane składniki majątku wchodzi w skład masy upadłości nawet w przypadku, gdy stanowią część majątku objętego wspólnością małżeńską dłużnika.

Składniki majątku osób innych niż dłużnik wchodzi w skład masy upadłości w przypadkach w ustawie przewidzianych, w szczególności jeżeli stanowią świadczenia pieniężne uzyskane z tytułu czynów niedozwolonych. Do celów spieniężenia taki majątek uznaje się za majątek dłużnika.

O ile ustawa nie stanowi inaczej, w skład masy upadłości wchodzi zasadniczo środki pieniężne, rzeczy ruchome i nieruchomości, aporty, książeczki oszczędnościowe, certyfikaty depozytowe i inne formy depozytów, akcje, weksle, чеки lub inne papiery wartościowe, prawa udziałowe, wierzytelności pieniężne i niepieniężne, w tym wierzytelności warunkowe i wierzytelności, które nie stały się jeszcze wymagalne, wynagrodzenie dłużnika, przysługujące mu premie i dochód zastępujący wynagrodzenie należne dłużnikowi z tytułu wykonanej pracy, inne prawa oraz inne składniki majątku posiadające wartość, którą można wyrazić w pieniądzu. W skład masy upadłości wchodzi również odsetki, zyski, pożytki i korzyści związane z wymienionymi powyżej składnikami majątku.

O ile ustawa nie stanowi inaczej, składniki majątku, które nie podlegają zajęciu w toku postępowania egzekucyjnego lub postępowania w sprawie zajęcia, nie wchodzi w skład masy upadłości. Kwestię tę reguluje ustawa nr 99/1963 – kodeks postępowania cywilnego. Z egzekucji wyłączone są te składniki majątku dłużnika, które są mu niezbędne do zaspokojenia własnych potrzeb materialnych lub potrzeb materialnych członków jego rodziny, a także składniki majątku potrzebne mu do wykonywania pracy oraz inne składniki majątku, których sprzedaż byłaby sprzeczna z dobrymi obyczajami (w szczególności codzienna odzież, zwykle urządzenia gospodarstwa domowego, obrączki ślubne i inne podobne przedmioty, leki oraz inne składniki majątku potrzebne dłużnikowi z racji choroby lub niepełnosprawności fizycznej, środki pieniężne w kwocie odpowiadającej dwukrotności kosztów utrzymania osoby fizycznej oraz zwierzęta domowe). Rzeczy wykorzystywane przez dłużnika do prowadzenia działalności gospodarczej nie są jednak wyłączone z masy upadłości. O ile ustawa nie stanowi inaczej, w skład masy upadłości nie wchodzi składniki majątku, którymi na mocy przepisów szczególnych można rozporządzać wyłącznie w ściśle określony sposób (np. dotacje celowe i pomoc zwrotna ze środków budżetowych zarządzanych przez instytucje szczebla centralnego lub lokalnego lub z budżetu państwa).

Sposób postępowania z majątkiem nabytym przez dłużnika lub majątkiem, który przypadł mu po wszczęciu takiego postępowania w sprawie niewypłacalności

Ogólnie rzecz biorąc, majątek nabyty przez dłużnika lub który mu przypadł po wszczęciu postępowania w sprawie niewypłacalności, wchodzi w skład masy upadłości; w zależności od rodzaju postępowania od zasady tej mogą jednak istnieć wyjątki. Dłużnicy mogą rozporządzać składnikami majątku wchodzącymi w skład masy upadłości wyłącznie w przypadku, gdy takie rozporządzenie nie będzie naruszało ograniczeń mających zastosowanie do danego etapu postępowania w sprawie niewypłacalności i ograniczeń specyficznych dla wybranego rodzaju postępowania w przypadku niewypłacalności.

4 Jakie uprawnienia przysługują odpowiednio dłużnikowi i zarządcy?

Zadania i status syndyka

Głównym zadaniem syndyka jest zarządzanie masą upadłości dłużnika i regulowanie sporów z tym związanych oraz innego rodzaju sporów. Syndyk dąży do zagwarantowania proporcjonalnego, szybkiego, oszczędnego i możliwie jak najpełniejszego zaspokojenia wierzycieli.

Syndyk jest zobowiązany do sumiennego wywiązywania się z powierzonych mu obowiązków i do działania z zachowaniem należytej staranności. Ma on obowiązek podejmować wszelkie wysiłki, jakich można od niego zasadnie oczekiwać, w celu jak najpełniejszego zaspokojenia wierzycieli. Musi on stawiać wspólny interes wierzycieli ponad swoim własnym interesem i ponad interesem innych podmiotów.

W postępowaniu likwidacyjnym syndyk posiada uprawnienie do rozporządzania masą upadłości oraz do wykonywania praw i spłaty zobowiązań dłużnika dotyczących masy upadłości. W szczególności syndyk wykonuje prawa udziałowca/akcjonariusza wynikające z udziałów/akcji wchodzących w skład masy upadłości, działa w charakterze pracodawcy w odniesieniu do pracowników dłużnika oraz jest odpowiedzialny za zarządzanie przedsiębiorstwem dłużnika, prowadzenie księgowości i zapewnienie przestrzegania przepisów podatkowych. Do obowiązków syndyka należy również spieniężanie masy upadłości.

W postępowaniu restrukturyzacyjnym syndyk jest odpowiedzialny głównie za nadzorowanie działalności dłużnika będącego w posiadaniu masy upadłości, dalsze identyfikowanie składników majątku wchodzących w skład masy upadłości i sporządzanie wykazu tych składników, rozstrzyganie sporów ubocznych, sporządzenie wykazu wierzycieli i jego uzupełnianie a także zdawanie radzie wierzycieli sprawy z podejmowanych działań. Syndyk występuje również w charakterze dłużnika na zgromadzeniu wspólników lub walnym zgromadzeniu akcjonariuszy.

W postępowaniu oddłużeniowym syndyk współpracuje z sądem prowadzącym postępowanie i z wierzycielami przy sprawowaniu nadzoru nad dłużnikiem i prowadzoną przez niego działalnością, spieniężaniu składników majątku dłużnika oraz przy przyporządkowywaniu comiesięcznych płatności w ramach harmonogramu zaspokajania wierzycieli.

Status dłużnika

W postępowaniu likwidacyjnym dłużnik traci uprawnienie do rozporządzania swoim majątkiem, do wykonywania innych praw oraz do spłaty zobowiązań dotyczących tego majątku. Uprawnienia te przechodzą na syndyka. Zgodnie z ustawą czynności prawne podejmowane w tym zakresie przez dłużnika po przeniesieniu uprawnienia do rozporządzania masą upadłości na syndyka są względem wierzycieli bezskuteczne.

W postępowaniu restrukturyzacyjnym majątek dłużnika pozostaje w jego posiadaniu, z zastrzeżeniem pewnych ograniczeń. Dłużnik może podejmować czynności prawne, które mają zasadnicze znaczenie dla rozporządzania i zarządzania jego majątkiem, wyłącznie za zgodą rady wierzycieli. Dłużnik, który naruszy ten wymóg, odpowiada za szkody wyrządzone wierzycielom lub osobom trzecim lub wszelkie inne poniesione przez nich straty; członkowie organu zarządzającego dłużnika ponoszą solidarną odpowiedzialność z tytułu takich szkód lub innych strat. „Czynności prawne o zasadniczym znaczeniu” oznaczają czynności, które w istotnym stopniu zmieniają wartość masy upadłości, kolejność zaspokajania wierzytelności lub stopień zaspokojenia wierzycieli. Syndyk występuje w charakterze dłużnika na zgromadzeniu wspólników lub walnym zgromadzeniu akcjonariuszy.

W postępowaniu oddłużeniowym masa upadłości również pozostaje w posiadaniu dłużnika, jednak z zastrzeżeniem pewnych ograniczeń. Nadzór nad dłużnikiem sprawują sąd prowadzący postępowanie, syndyk i wierzyciele.

5 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było dokonać potrącenia wierzytelności?

Ogólnie rzecz biorąc, potrącenie regulują przepisy kodeksu cywilnego. Co do zasady, jeżeli strony mają względem siebie tego samego rodzaju wierzytelności, każda z nich może powiadomić drugą stronę o tym, że potrąca swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony. Potrącenia można dokonać, jak tylko strona uzyska prawo zarówno do żądania spłaty wierzytelności, jak i do spłaty swojego długu. Potrącenie skutkuje umorzeniem obydwu wierzytelności w zakresie, w jakim pokrywają się one ze sobą; jeżeli wierzytelności nie pokrywają się w pełni, wierzytelność potrąca się w podobny sposób, jak w przypadku zaspokojenia wierzytelności. Takie skutki następują wówczas, gdy dopuszczalne jest potrącenie obu wierzytelności.

W postępowaniu w sprawie niewypłacalności potrącenia wierzytelności wzajemnych między dłużnikiem a wierzycielem można dokonać na podstawie postanowienia dotyczącego niewypłacalności, jeżeli ustawowe warunki regulujące możliwość dokonania potrącenia (przewidziane w kodeksie cywilnym) zostaną spełnione przed podjęciem decyzji w zakresie wyboru rodzaju postępowania w sprawie niewypłacalności, chyba że przepisy ustawy o niewypłacalności stanowią inaczej.

W postępowaniu w sprawie niewypłacalności potrącenie nie jest dopuszczalne w szczególności w przypadku, gdy wierzyciel dłużnika:

- nie uzyskał statusu zarejestrowanego wierzyciela w odniesieniu do zaliczalnej wierzytelności; lub

- uzyskał zaliczalną wierzytelność w rezultacie bezskutecznej czynności prawnej; lub
- wiedział o niewypłacalności dłużnika w momencie nabycia zaliczalnej wierzytelności,
- nie zaspokoił jeszcze wierzytelności należnej dłużnikowi w stopniu, w jakim kwota tej wierzytelności wykracza poza kwotę jego własnej zaliczalnej wierzytelności; lub
- w przypadkach wskazanych za pomocą środka tymczasowego zastosowanego przez sąd prowadzący postępowanie.

6 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na obowiązujące umowy, których stroną jest dłużnik?

Umowy wzajemne

Jeżeli w chwili otwarcia likwidacji bądź zezwolenia na przeprowadzenie restrukturyzacji lub oddłużenia dłużnik jest stroną umowy wzajemnej, w tym umowy przedwstępnej, która w chwili otwarcia likwidacji bądź zezwolenia na przeprowadzenie restrukturyzacji lub oddłużenia nie została jeszcze wykonana przez dłużnika ani przez drugą stronę, stosuje się następujące zasady:

- w postępowaniu likwidacyjnym lub postępowaniu oddłużeniowym syndyk może wykonać umowę zamiast dłużnika i dochodzić wykonania umowy przez drugą stronę albo może odmówić wykonania umowy;
- w postępowaniu restrukturyzacyjnym dłużnikowi będącemu w posiadaniu masy upadłości przysługują takie same uprawnienia, o ile zgodę na to wyrazi rada wierzycieli.

W postępowaniu likwidacyjnym lub postępowaniu oddłużeniowym uznaje się, że syndyk, który nie oświadczy, że umowa zostanie wykonana w terminie 30 dni od daty wydania postanowienia o likwidacji lub zezwolenia na oddłużenie, odmówił spełnienia świadczenia; do tego momentu druga strona umowy nie może odstąpić od umowy, chyba że postanowienia umowne stanowią inaczej. W postępowaniu restrukturyzacyjnym dłużnik znajdujący się w posiadaniu masy upadłości, który nie oświadczy, że odmawia spełnienia świadczenia w terminie 30 dni od daty zatwierdzenia restrukturyzacji, ma obowiązek umowę wzajemną wykonać.

Strona umowy, która ma obowiązek spełnić świadczenie jako pierwsza, może wstrzymać się ze spełnieniem świadczenia do czasu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wzajemnego, chyba że umowa została zawarta przez tę stronę po opublikowaniu postanowienia dotyczącego niewypłacalności.

Jeżeli syndyk lub dłużnik będący w posiadaniu masy upadłości odmówi spełnienia świadczenia, druga strona może wystąpić z roszczeniem odszkodowawczym z tytułu doznanych szkód w terminie 30 dni od daty odmowy spełnienia świadczenia. Roszczenia drugiej strony umowy dotyczące dalszego wykonywania umowy po ogłoszeniu likwidacji uznaje się za roszczenia wobec masy upadłości.

Druga strona umowy nie może żądać zwrotu świadczenia spełnionego częściowo przed wydaniem postanowienia dotyczącego niewypłacalności z uwagi na fakt, że dłużnik nie spełnił świadczenia wzajemnego.

Umowy w zakresie zobowiązań o charakterze ciągłym

Jeżeli strony uzgodniły, że przedmiot umowy o określonej cenie rynkowej ma zostać dostarczony w określonym czasie lub w wyznaczonym terminie, oraz jeżeli taki określony czas przypadnie lub taki wyznaczony termin upłynie dopiero po ogłoszeniu likwidacji, strona nie może żądać spełnienia świadczenia; w takim przypadku strona może jedynie wystąpić z roszczeniem odszkodowawczym z tytułu niespełnienia świadczenia przez dłużnika. „Szkoda” oznacza różnicę między uzgodnioną ceną a ceną rynkową zapłaconą w dniu ogłoszenia likwidacji w miejscu wskazanym w umowie jako miejsce spełnienia świadczenia. Druga strona może dochodzić odszkodowania jako wierzyciel, zgłaszając wierzytelność w terminie 30 dni od dnia ogłoszenia likwidacji.

Umowa pożyczki

Jeżeli dłużnik zawarł umowę pożyczki po ogłoszeniu likwidacji, syndyk może zażądać zwrotu pożyczki przed upływem terminu wyznaczonego w tej umowie.

Dzierżawa, poddzierżawa

Istnieją szczegółowe przepisy regulujące kwestie związane z umowami dzierżawy i poddzierżawy. Po ogłoszeniu likwidacji syndyk jest uprawniony m.in. do wypowiedzenia w terminie ustawowym lub terminie umownym umów dzierżawy lub poddzierżawy zawartych przez dłużnika, nawet jeżeli umowy te zawarto na czas określony; okres wypowiedzenia nie może przekraczać trzech miesięcy. Powyższe pozostaje bez uszczerbku dla przepisów kodeksu cywilnego regulujących terminy i warunki wypowiedzenia umowy dzierżawy przez oddającego w dzierżawę.

Projekty umów przygotowane przez dłużnika, które w chwili ogłoszenia likwidacji nie zostały jeszcze zaakceptowane przez drugą stronę

Z chwilą ogłoszenia likwidacji wnioski dłużnika dotyczące zawarcia umów, które nie zostały jeszcze zaakceptowane, oraz wszelkie projekty umów, które zostały zaakceptowane przez dłużnika, ale nie zostały jeszcze zawarte, uznaje się za wygasłe w zakresie, w jakim dotyczą masy upadłości. Projekty umów, które nie zostały jeszcze zaakceptowane przez dłużnika w chwili ogłoszenia likwidacji, mogą zostać zaakceptowane wyłącznie przez syndyka.

Zastrzeżenie własności

Jeżeli dłużnik sprzedał rzecz ruchomą z zastrzeżeniem własności i wydał ją kupującemu przed ogłoszeniem likwidacji, kupujący może zwrócić taką rzecz albo żądać wykonania umowy. Jeżeli przed ogłoszeniem likwidacji dłużnik nabędzie i odbierze rzecz ruchomą z zastrzeżeniem własności, sprzedawca nie może żądać zwrotu takiej rzeczy, pod warunkiem że syndyk na wezwanie sprzedawcy niezwłocznie wykona zobowiązania zgodnie z umową.

7 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na postępowania wszczęte przez poszczególnych wierzycieli (z wyłączeniem zawisłych spraw sądowych)?

Wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności wywołuje następujące skutki:

- nie można wszcząć postępowania o wierzytelności i inne roszczenia dotyczące masy upadłości, jeżeli można ich dochodzić poprzez zgłoszenie;
- prawo do zaspokojenia wierzytelności z zabezpieczenia ustanowionego na majątku dłużnika lub na przedmiotach majątkowych wchodzących w skład masy upadłości można wykonywać i uzyskać wyłącznie na warunkach określonych w ustawie o niewypłacalności. Dotyczy to również sytuacji, w której po wszczęciu postępowania w sprawie niewypłacalności ustanowiono prawo zatrzymania nieruchomości na wniosek sądu lub w ramach postępowania egzekucyjnego;
- można zarządzić lub wszcząć egzekucję lub zajęcie dotyczące majątku dłużnika, jak również innego majątku wchodzącego w skład masy upadłości, lecz nie można ich przeprowadzić. Jeżeli chodzi o roszczenia wobec masy upadłości i roszczenia równorzędne, można przeprowadzić egzekucję lub zajęcie dotyczące majątku dłużnika na podstawie orzeczenia sądu prowadzącego postępowanie w sprawie niewypłacalności z zastrzeżeniem ograniczeń przewidzianych w takim orzeczeniu;
- w toku egzekucji nie można wykonać uzgodnionego przez wierzyciela i dłużnika uprawnienia do zajęcia wynagrodzenia dłużnika lub innego dochodu uznawanego za wynagrodzenie.

8 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na dalsze rozpoznanie sprawy sądowej zawisłej w momencie wszczęcia postępowania upadłościowego?

Wydanie postanowienia dotyczącego niewypłacalności skutkuje zawieszeniem postępowań sądowych i arbitrażowych w odniesieniu do wierzytelności i innych roszczeń dotyczących masy upadłości, podlegających zgłoszeniu w postępowaniu w sprawie niewypłacalności lub które uznaje się za zgłoszone w postępowaniu w sprawie niewypłacalności lub dotyczących wierzytelności niezaspokojonych w postępowaniu w sprawie niewypłacalności. O ile nie postanowiono inaczej, nie istnieje możliwość kontynuowania tych postępowań dopóki postanowienie dotyczące niewypłacalności jest w mocy.

9 Czym charakteryzuje się co do zasady udział wierzycieli w postępowaniu upadłościowym?

Zasady związane z udziałem wierzycieli

Postępowanie w sprawie niewypłacalności przeprowadza się m.in. zgodnie z następującymi zasadami dotyczącymi udziału wierzycieli:

- postępowanie w sprawie niewypłacalności musi być prowadzone w taki sposób, aby zagwarantować, że żadna ze stron nie zostanie poszkodowana wskutek niesprawiedliwego traktowania ani nie uzyska nieuprawnionej korzyści, oraz aby zapewnić szybkie, efektywne i jak najpełniejsze zaspokojenie wierzycieli;
- wierzycieli, którzy z mocy prawa mają zasadniczo taką samą lub podobną rangę, muszą mieć takie same możliwości w postępowaniu w sprawie niewypłacalności;
- o ile przepisy nie stanowią inaczej, uprawnienia wierzyciela nabyte w dobrej wierze przed wszczęciem postępowania w sprawie niewypłacalności nie mogą zostać ograniczone na mocy postanowienia sądu prowadzącego postępowanie w sprawie niewypłacalności lub wskutek zgodnych z postępowaniem działań syndyka;
- wierzyciele mają obowiązek wstrzymać się od podejmowania czynności służących zaspokojeniu ich wierzytelności poza postępowaniem w sprawie niewypłacalności, chyba że zezwala na to prawo.

Organy wierzycieli

Organami wierzycieli są:

- zgromadzenie wierzycieli;
- rada wierzycieli (lub przedstawiciel wierzycieli).

Zgromadzenie wierzycieli odpowiada za powoływanie i odwoływanie członków i zastępców członków rady wierzycieli (lub przedstawiciela wierzycieli). Zgromadzenie wierzycieli może zastrzec swoją właściwość w sprawach wykraczających poza zakres kompetencji organów wierzycieli. Jeżeli nie powołano rady wierzycieli ani przedstawiciela wierzycieli, funkcje tych organów przejmuje zgromadzenie wierzycieli, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Jeżeli zarejestrowano ponad 50 wierzycieli, zgromadzenie wierzycieli musi powołać radę wierzycieli. W pozostałych przypadkach wystarczy wybrać przedstawiciela wierzycieli.

Rada wierzycieli korzysta z uprawnień organów wierzycieli – nie dotyczy to jednak kwestii wchodzących w zakres uprawnień zgromadzenia wierzycieli lub spraw zarezerwowanych do kompetencji zgromadzenia wierzycieli. W szczególności rada wierzycieli nadzoruje działalność syndyka oraz jest uprawniona do składania do sądu prowadzącego postępowanie w sprawie niewypłacalności wniosków dotyczących tego postępowania. Rada wierzycieli chroni wspólny interes wierzycieli i – we współpracy z syndykiem – ułatwia osiągnięcie celu postępowania w sprawie niewypłacalności. Przepisy dotyczące rady wierzycieli stosuje się odpowiednio do przedstawiciela wierzycieli.

Kategorie wierzycieli

Przepisy prawa rozróżniają wierzycieli uprawnionych do odrębnego zaspokojenia i wierzycieli niezabezpieczonych.

Wierzyciel uprawniony do odrębnego zaspokojenia to wierzyciel, którego wierzytelność została zabezpieczona aktywami wchodzącymi w skład masy upadłości w drodze prawa zastawniczego, prawa zatrzymania, ograniczenia prawa przeniesienia własności nieruchomości, powierniczego przeniesienia roszczenia, przelewu wierzytelności na zabezpieczenie lub podobnego prawa zabezpieczonego zgodnie z prawem obcym.

Wierzyciele uprawnieni do odrębnego zaspokojenia mogą wywierać istotny wpływ na przebieg postępowania w sprawie niewypłacalności. Jeżeli dłużnik prowadzi działalność gospodarczą i zgodnie z przepisami ustawy o niewypłacalności może zostać poddany restrukturyzacji, podjęcie decyzji o wyborze rodzaju postępowania w sprawie niewypłacalności (likwidacja lub restrukturyzacja) wymaga uzyskania głosów co najmniej połowy wszystkich wierzycieli uprawnionych do odrębnego zaspokojenia (a także wierzycieli niezabezpieczonych) obecnych na zgromadzeniu wierzycieli, stosownie do kwot wierzytelności tych wierzycieli, chyba że za przyjęciem uchwały opowie się przynajmniej 90% wierzycieli obecnych na zgromadzeniu, stosownie do kwot wierzytelności tych wierzycieli. Wierzyciel uprawniony do odrębnego zaspokojenia może również wydawać osobie sprawującej zarząd własny majątkiem polecenia w kwestii zarządzania zabezpieczeniem wiążącym tę osobę, o ile takie polecenia służą zapewnieniu odpowiedniego zarządzania tym majątkiem. Syndyk jest również związany poleceniami wierzycieli uprawnionych do odrębnego zaspokojenia w zakresie spieniężenia zabezpieczenia. Syndyk może nie zastosować się do takich poleceń, jeżeli uzna, że przedmiot zabezpieczenia można spieniężyć w korzystniejszy sposób – w takiej sytuacji zwraca się do sądu prowadzącego postępowanie w sprawie niewypłacalności o przeprowadzenie przeglądu tych poleceń w ramach pełnionych przez ten sąd funkcji nadzorczych. Spieniężenie rzeczy, prawa, roszczenia lub innego składnika majątku w postępowaniu w sprawie niewypłacalności skutkuje zniesieniem zabezpieczenia ustanowionego w odniesieniu do wierzytelności wierzyciela uprawnionego do odrębnego zaspokojenia, nawet jeżeli wierzyciel ten nie zgłosił swojej wierzytelności.

Wierzytelności wierzycieli uprawnionych do odrębnego zaspokojenia zaspokajają się w każdym etapie postępowania, z uwzględnieniem chwili powstania zabezpieczenia, z pełnej sumy zysków ze spieniężenia, pomniejszonej o wynagrodzenie syndyka oraz koszty zarządu i koszty spieniężenia.

Wszyscy pozostali wierzyciele są niezabezpieczeni. Ich pozycja w postępowaniu w sprawie niewypłacalności jest słabsza i przewidywany poziom zaspokojenia ich wierzytelności, zgodnie z danymi statystycznymi, jest zazwyczaj znacznie niższy.

10 W jaki sposób zarządca może wykorzystać aktywa masy upadłości dłużnika lub nimi rozporządzać?

Syndyk może spieniężyć składniki majątku wchodzące w skład masy upadłości w toku postępowania likwidacyjnego. Otrzymuje on uprawnienie do rozporządzania masą upadłości oraz do wykonywania praw i spłaty zobowiązań dłużnika dotyczących masy upadłości. W szczególności syndyk wykonuje prawa udziałowca/akcjonariusza wynikające z udziałów/akcji wchodzących w skład masy upadłości, podejmuje decyzje w sprawie tajemnic handlowych i innych kwestii o charakterze poufnym, działa w charakterze pracodawcy w odniesieniu do pracowników dłużnika oraz jest odpowiedzialny za zarządzanie przedsiębiorstwem dłużnika,

prowadzenie księgowości tego przedsiębiorstwa i zapewnienie przestrzegania przepisów podatkowych. Do obowiązków syndyka należy również spieniężanie masy upadłości.

W postępowaniu restrukturyzacyjnym i postępowaniu oddłużeniowym dłużnik zachowuje przysługujące mu prawa, z zastrzeżeniem istotnych ograniczeń.

11 Jakie wierzytelności mogą być zgłoszone do masy upadłości dłużnika oraz w jaki sposób traktuje się roszczenia powstałe po wszczęciu postępowania upadłościowego?

Wierzytelności wobec masy upadłości i równoważne wierzytelności mogą zostać w pełni zaspokojone w dowolnym momencie po wydaniu postanowienia dotyczącym niewypłacalności.

Rozróżnia się następujące kategorie wierzytelności:

- wierzytelności wobec masy upadłości powstałe po wszczęciu postępowania w sprawie niewypłacalności lub po ogłoszeniu zawieszenia tego postępowania (w szczególności zwrot wydatków i wynagrodzenia zarządcy tymczasowego, likwidatora dłużnika i członków rady wierzycieli oraz wierzytelności wierzycieli z tytułu finansowania kredytowego);
- wierzytelności wobec masy upadłości powstałe po wydaniu postanowienia dotyczącego niewypłacalności (w szczególności wydatki i wynagrodzenie syndyka, podatki, opłaty, cła, składki na ubezpieczenie społeczne, składki przewidziane w ramach państwowej polityki zatrudnienia oraz składki z tytułu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego);
- wierzytelności równoważne wierzytelnościom wobec masy upadłości (np. wierzytelności pracowników dłużnika na gruncie prawa pracy oraz wierzytelności wierzycieli z tytułu ustawowego obowiązku alimentacyjnego).

12 Jakie zasady obowiązują przy zgłaszaniu, weryfikacji i uznaniu wierzytelności?

Zgłaszanie wierzytelności

Wierzyciele zgłaszają swoje wierzytelności sądowi prowadzącemu postępowanie w sprawie niewypłacalności na specjalnym formularzu i mogą to czynić od daty wszczęcia postępowania w sprawie niewypłacalności aż do upływu terminu wyznaczonego w postanowieniu dotyczącym niewypłacalności. Sąd nie weźmie pod uwagę wierzytelności zgłoszonych po tym terminie – w postępowaniu nie zostaną one zaspokojone. Należy zgłosić również wierzytelności, które były już dochodzone przed sądem, oraz wierzytelności nadające się do egzekucji, w tym wierzytelności dochodzone w ramach egzekucji lub zajęcia. Wierzyciel, który zgłosi wierzytelność lub który jest uznawany za zarejestrowanego wierzyciela, może odstąpić od dochodzenia wierzytelności na dowolnym etapie postępowania.

We wniosku dotyczącym zgłoszenia wierzytelności należy wyjaśnić, w jaki sposób doszło do jej powstania i wskazać jej kwotę. Wierzytelność musi być zawsze wyrażona jako kwota pieniężna, nawet jeżeli dotyczy niepieniężnego składnika majątku. Do wniosku dotyczącego zgłoszenia wierzytelności należy załączyć wszelkie dokumenty, na które powołano się w jego treści. Możliwość prowadzenia egzekucji danej wierzytelności wynika z treści stosownego dokumentu urzędowego.

W zakresie terminu przedawnienia lub terminu ważności roszczeń wniosek dotyczący zgłoszenia wierzytelności wywiera taki sam skutek jak wniesienie powództwa do sądu lub dochodzenie prawa przed sądem w inny sposób; bieg tego terminu rozpoczyna się w dniu złożenia wniosku w sądzie postępowania w sprawie niewypłacalności.

Wierzyciel ponosi odpowiedzialność za prawidłowość informacji zawartych we wniosku dotyczącym zgłoszenia wierzytelności. Na wniosek syndyka sąd prowadzący postępowanie w sprawie niewypłacalności może nałożyć na wnioskodawcę sankcje w przypadku zawyżenia kwoty wierzytelności (o więcej niż 100%), nakazując mu wpłatę do masy upadłości kwoty w wysokości ustalonej po wzięciu pod uwagę wszystkich okoliczności związanych ze złożeniem wniosku dotyczącego zgłoszenia wierzytelności i przeprowadzeniu weryfikacji samej wierzytelności, przy czym górną granicą jest suma, o którą zgłoszona wierzytelność przekraczała jej faktyczną wartość.

Wierzyciel traci prawo do zaspokojenia zabezpieczonej wierzytelności, jeżeli dochodzi wierzytelności niezgodnie z przewidzianą kolejnością lub jeżeli – po przeprowadzeniu weryfikacji – okaże się, że poziom zabezpieczenia został zawyżony o ponad 100%. W takim przypadku sąd może nakazać wierzycielowi uiszczenie wpłaty na rzecz wierzycieli uprawnionych do odrębnego zaspokojenia, którzy zgłosili wierzytelności zabezpieczone na tych samych składnikach majątku. Sąd ustala kwotę takiej wpłaty, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności związane z wykonywaniem przez wierzyciela prawa do zaspokojenia wierzytelności z zabezpieczenia oraz wyniki weryfikacji, przy czym górną granicą jest suma, o którą wartość zabezpieczenia wskazanego we wniosku przekraczała rzeczywistą wartość zabezpieczenia.

Weryfikacja zgłoszonych wierzytelności

Zgłoszone wierzytelności są w pierwszej kolejności poddawane weryfikacji, którą przeprowadza syndyk, porównując je z załączonymi dokumentami oraz ze sprawozdaniami finansowymi lub księgami dłużnika prowadzonymi zgodnie z przepisami szczególnymi. Syndyk zwraca się następnie do dłużnika o ustosunkowanie się do zgłoszonych wierzytelności. W stosownych przypadkach syndyk przeprowadza niezbędne czynności wyjaśniające w związku ze zgłoszonymi wierzytelnościami we współpracy z właściwymi organami, które są zobowiązane do udzielenia mu wsparcia w tym zakresie.

Jeżeli wniosek dotyczący zgłoszenia wierzytelności zawiera błędy lub jest niekompletny, syndyk wzywa wierzyciela do skorygowania lub uzupełnienia tego zgłoszenia w terminie 15 dni (przy czym może wyznaczyć również dłuższy termin), przekazując mu stosowne wskazówki w tym zakresie. Syndyk przekazuje wnioski dotyczące zgłoszenia wierzytelności, które nie zostaną uzupełnione ani skorygowane w należyty sposób w wyznaczonym terminie, sądowi prowadzącemu postępowanie w celu wydania postanowienia o ich odrzuceniu. Wierzyciel musi zostać należycie powiadomiony o tym fakcie.

Syndyk sporządza wykaz zgłoszonych wierzytelności. Wierzycieli uprawnionych do odrębnego zaspokojenia wymienia się w osobnym wykazie. Jeżeli syndyk nie uwzględnił wierzytelności, należy wyraźnie to zaznaczyć. W odniesieniu do wszystkich wierzycieli należy podać informacje umożliwiające stwierdzenie ich tożsamości oraz informacje na temat sposobu, w jaki doszło do powstania wierzytelności, kwoty wierzytelności oraz jej pozycji w kolejności zaspokajania. Ponadto w przypadku wierzycieli uprawnionych do odrębnego zaspokojenia należy również wskazać podstawę zabezpieczenia wierzytelności i sposób jej zabezpieczenia.

Przed przeprowadzeniem posiedzenia weryfikacyjnego sąd prowadzący postępowanie w sprawie niewypłacalności publikuje wykaz zgłoszonych wierzytelności w rejestrze niewypłacalności. Sąd ten publikuje również niezwłocznie w rejestrze upadłości wszelkie zmiany wprowadzone w wykazie zgłoszonych wierzytelności.

Zgłoszone wierzytelności są następnie weryfikowane na posiedzeniu weryfikacyjnym, które zwołuje sąd. W postanowieniu dotyczącym niewypłacalności sąd wyznacza termin i miejsce posiedzenia weryfikacyjnego. Wierzyciele mogą zmienić kwotę zgłoszonej przez siebie wierzytelności aż do zakończenia posiedzenia weryfikacyjnego, chyba że wierzytelność ta została uznana lub zakwestionowana na mocy prawomocnego orzeczenia. Wierzyciele nie mogą jednak zmienić podstawy, na jakiej zgłosili wierzytelność, ani jej pozycji w kolejności zaspokajania wierzytelności.

Kwestionowanie wierzytelności

Wiarygodność, kwotę i kolejność zaspokajania wszystkich zgłoszonych wierzytelności może zakwestionować: a) syndyk; b) dłużnik; lub c) zarejestrowany wierzyciel.

Zakwestionowanie wierzytelności wierzyciela przez innego zarejestrowanego wierzyciela musi odbyć się z zachowaniem takich samych wymogów formalnych jak w przypadku powództwa wszczynanego zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego oraz z wyraźnym wskazaniem, czy celem jest zakwestionowanie wiarygodności, kwoty czy też pozycji wierzytelności w kolejności zaspokajania wierzytelności. Pismo dotyczące zakwestionowania wierzytelności wnosi się na specjalnym formularzu.

W ustawie o niewypłacalności wyróżnia się następujące sposoby kwestionowania wierzytelności:

- zakwestionowanie wiarygodności wierzytelności – wnioskodawca argumentuje, że wierzytelność nigdy nie powstała, że została w pełni umorzona lub że uległa w całości przedawnieniu;
- zakwestionowanie kwoty wierzytelności – wnioskodawca argumentuje, że wysokość zobowiązania dłużnika jest mniejsza niż zgłoszona kwota (osoba kwestionująca kwotę wierzytelności musi również wskazać jej faktyczną kwotę);
- zakwestionowanie pozycji wierzytelności w kolejności zaspokajania wierzytelności – wnioskodawca argumentuje, że pozycja wierzytelności w kolejności jest mniej korzystna niż pozycja wskazana przy zgłoszeniu wierzytelności lub że odmówiono mu prawa do zaspokojenia wierzytelności z zabezpieczenia (osoba kwestionująca pozycję wierzytelności musi również wskazać kolejność, w jakiej wierzytelność powinna zostać zaspokojona).

Jeżeli zarejestrowany wierzyciel kwestionuje wierzytelności innego zarejestrowanego wierzyciela, wierzyciele ci stają się stronami sporu ubocznego. Syndyk, który chce wesprzeć jedną ze stron w tym sporze, w którym sam udziału nie bierze, ma prawo do interwencji.

Orzeczenia w sprawie wiarygodności, kwoty i pozycji wierzytelności w kolejności zaspokajania wierzytelności wydaje sąd prowadzący postępowanie w sprawie niewypłacalności.

13 Jakie zasady obowiązują przy podziale funduszy masy upadłości? W jaki sposób ustala się hierarchę roszczeń i praw wierzycieli?

Masę upadłości spienięża się w postępowaniu likwidacyjnym. Oznacza to, że cały majątek wchodzący w skład masy upadłości zostaje przekształcony w środki pieniężne w celu proporcjonalnego zaspokojenia wierzycieli. Masę upadłości spienięża syndyk. Spieniężenia można dokonać dopiero po uprawomocnieniu się postanowienia dotyczącego likwidacji i po zwołaniu pierwszego zgromadzenia wierzycieli. Ze spieniężenia wyłączone są składniki majątku zagrożone zepsuciem lub utratą wartości; sąd prowadzący postępowanie może również z innych względów zezwolić na wyłączenie określonych przedmiotów ze spieniężenia. Spieniężenie masy upadłości znosi wszystkie skutki tytułu egzekucyjnego lub tytułu do zajęcia oraz inne wady związane ze spieniężeniem majątku, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Masę upadłości można spieniężyć w drodze:

- publicznej licytacji;
- sprzedaży rzeczy ruchomych i nieruchomości zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji;
- sprzedaży składników majątku poza licytacją.

Jeżeli zyski ze spieniężenia masy upadłości okażą się niewystarczające do zaspokojenia wszystkich wierzytelności, w pierwszej kolejności pokrywa się wynagrodzenie syndyka i poniesione przez niego wydatki, następnie wierzytelności wierzycieli, które powstały w trakcie zawieszenia postępowania, wierzytelności wierzycieli z tytułu finansowania kredytem, koszty związane z zarządem i utrzymaniem masy upadłości, wierzytelności pracowników dłużnika na gruncie prawa pracy oraz wierzytelności wierzycieli związane ze świadczeniami alimentacyjnymi i odszkodowaniami z tytułu doznania uszczerbku na zdrowiu. Pozostałe wierzytelności zaspokajają się proporcjonalnie.

Po uprawomocnieniu się postanowienia zatwierdzającego sprawozdanie końcowe syndyk przekazuje projekt podziału masy upadłości sądowi prowadzącemu postępowanie, określając kwotę, jaka powinna zostać wypłacona w związku z poszczególnymi wierzytelnościami figurującymi w zweryfikowanym wykazie zgłoszonych wierzytelności. Na tej podstawie sąd wydaje postanowienie w przedmiocie podziału masy upadłości, w którym określa wysokość kwot, jakie należy wypłacić wierzycielom. Wszystkich wierzycieli figurujących w planie podziału masy upadłości zaspokajają się proporcjonalnie do zgłoszonej kwoty ich wierzytelności. Przed dokonaniem podziału masy upadłości zaspokajają się dotychczas niezaspokojone wierzytelności, które mogą zostać zaspokojone w każdej chwili w toku postępowania likwidacyjnego. Wierzytelności te obejmują w szczególności:

- wierzytelności wobec masy upadłości – wydatki poniesione przez syndyka i jego wynagrodzenie, koszty związane z zarządem i utrzymaniem majątku dłużnika, podatki, opłaty, cła, składki na ubezpieczenie społeczne, składki na ubezpieczenie od utraty pracy, składki na ubezpieczenie zdrowotne itp.;
- równoważne wierzytelności – wierzytelności pracowników dłużnika na gruncie prawa pracy, wierzytelności wierzycieli związane z odszkodowaniem z tytułu doznania uszczerbku na zdrowiu, wierzytelności Skarbu Państwa itp.;
- wierzytelności zabezpieczone.

14 Jakie są przesłanki oraz skutki zakończenia postępowania upadłościowego (w szczególności w drodze układu)?

Zakończenie postępowania likwidacyjnego

Po spieniężeniu masy upadłości syndyk składa do sądu prowadzącego postępowanie sprawozdanie końcowe. W sprawozdaniu końcowym należy opisać w sposób ogólny czynności podjęte przez syndyka i przedstawić ilościową ocenę wyników finansowych dotyczących tych czynności. Musi ono zawierać wskazanie kwoty, którą należy podzielić między wierzycieli, oraz oznaczenie tych wierzycieli, wraz ze wskazaniem wysokości ich udziałów w łącznej kwocie masy upadłości. Poza sprawozdaniem końcowym syndyk składa do sądu zestawienie opłat i wydatków.

Sąd prowadzący postępowanie weryfikuje sprawozdanie końcowe syndyka i przedstawione przez niego wyczerpania, a po przeprowadzeniu posiedzenia z udziałem syndyka koryguje ewentualne błędy i braki stwierdzone w tym sprawozdaniu. Sąd powiadamia strony o zweryfikowanym sprawozdaniu końcowym syndyka w drodze jego publicznego ogłoszenia. Po uprawomocnieniu się postanowienia zatwierdzającego sprawozdanie końcowe syndyk przekazuje sądowi projekt postanowienia w przedmiocie podziału masy upadłości, określając kwotę, jaka powinna zostać wypłacona w związku z poszczególnymi wierzytelnościami figurującymi w zweryfikowanym wykazie zgłoszonych wierzytelności. Następnie sąd wydaje postanowienie w przedmiocie podziału masy upadłości, w którym określa wysokość kwot, jakie należy wypłacić wierzycielom. Wszystkich wierzycieli figurujących w planie podziału masy upadłości zaspokajają się proporcjonalnie do zgłoszonej kwoty ich wierzytelności. W postanowieniu dotyczącym podziału masy upadłości sąd wyznacza syndykowi termin do realizacji podziału, który nie powinien być dłuższy niż dwa miesiące od dnia uprawomocnienia się postanowienia dotyczącego podziału.

Postępowanie likwidacyjne kończy się wraz z doręczeniem sprawozdania syndyka z realizacji podziału masy upadłości oraz wydaniem przez sąd postanowienia o zakończeniu postępowania. Sąd może również w pewnych innych sytuacjach

przewidzianych w ustawie umorzyć postępowanie likwidacyjne, np. jeżeli okaże się, że majątek dłużnika jest w oczywisty sposób niewystarczający do zaspokojenia wierzycieli. Po uprawomocnieniu się takiego postanowienia postępowanie w sprawie niewypłacalności kończy się.

Zakończenie postępowania restrukturyzacyjnego

Postępowanie restrukturyzacyjne kończy się z chwilą wydania przez sąd postanowienia zatwierdzającego wykonanie planu restrukturyzacyjnego lub istotnych jego części. Na orzeczenie sądu w tym przedmiocie środek odwoławczy nie przysługuje.

Postępowanie restrukturyzacyjne może również zostać zakończone wydaniem przez sąd orzeczenia o przekształceniu tego postępowania w postępowanie likwidacyjne. Rozwiązanie takie można zastosować w ustawowo przewidzianych przypadkach, w szczególności w razie wystąpienia problemów z zatwierdzeniem i wykonaniem planu restrukturyzacji. Sąd nie może wydać orzeczenia o przekształceniu postępowania restrukturyzacyjnego w postępowanie likwidacyjne, jeżeli wykonano już istotne elementy planu restrukturyzacji. Na orzeczenie sądu w tym przedmiocie środek odwoławczy może wnieść dłużnik, osoba występująca z wnioskiem o przeprowadzenie restrukturyzacji, syndyk lub rada wierzycieli. Jeżeli sąd zdecydował o przekształceniu postępowania restrukturyzacyjnego w postępowanie likwidacyjne, ma to skutki takie jak otwarcie likwidacji, o ile sąd w tym postanowieniu nie określił innych warunków przekształcenia.

Zakończenie postępowania oddłużeniowego

Postępowanie oddłużeniowe kończy się wydaniem przez sąd orzeczenia zatwierdzającego oddłużenie. Na orzeczenie takie środka odwoławczego wnieść nie można. Jeżeli dłużnik wykonał wszystkie swoje obowiązki terminowo oraz zgodnie z zatwierdzonym postępowaniem, sąd wydaje, na wniosek tego dłużnika, postanowienie o jego zwolnieniu z obowiązku zaspokojenia wierzytelności objętych postępowaniem w takim stopniu, w jakim wierzytelności te nie zostały jeszcze zaspokojone.

Postępowanie oddłużeniowe może również zostać zakończone, jeżeli sąd to postępowanie umorzy i postanowi rozwiązać kwestie związane z niewypłacalnością dłużnika na drodze postępowania likwidacyjnego. Rozwiązanie takie można zastosować w sytuacjach określonych w ustawie, w szczególności jeżeli dłużnik nie spełni warunków oddłużenia.

15 Jakie prawa przysługują wierzycielom po zakończeniu postępowania upadłościowego?

W przypadku postępowania likwidacyjnego dotyczącego majątku osoby fizycznej (w każdej chwili po zakończeniu tego postępowania) lub majątku osoby prawnej (do momentu jej rozwiązania poprzez wykreślenie z rejestru publicznego) po zakończeniu takiego postępowania istnieje możliwość wydania postanowienia w przedmiocie zajęcia lub wszczęcia egzekucji dotyczącej wierzytelności, która została zatwierdzona i nie była zakwestionowana przez dłużnika, ale która nie została zaspokojona w toku postępowania likwidacyjnego. Wraz z wnioskiem o przeprowadzenie egzekucji składa się jedynie kartę weryfikacji oraz sprawozdanie z weryfikacji dotyczącej tej wierzytelności. Uprawnienie takie ulega przedawnieniu po upływie dziesięciu lat od daty zakończenia postępowania likwidacyjnego, przy czym bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w dniu wejścia w życie postanowienia o zakończeniu postępowania.

W przypadku restrukturyzacji, po wejściu w życie planu restrukturyzacyjnego sąd może zarządzić przeciwko dłużnikowi przeprowadzenie egzekucji lub zajęcia w celu odzyskania wierzytelności określonej w planie restrukturyzacyjnym. Jeżeli wierzytelność została zakwestionowana, przeprowadzenie egzekucji lub zajęcia możliwe jest wyłącznie po uprawomocnieniu się orzeczenia sądowego zatwierdzającego tę wierzytelność; orzeczenie to załącza się do wniosku.

W ramach postępowania oddłużeniowego po zakończeniu tego postępowania i zwolnieniu z reszty długu wierzyciele nie mogą już dochodzić zaspokojenia pozostałych wierzytelności w drodze egzekucji lub zajęcia. W takiej sytuacji nie ma znaczenia, czy wierzyciele zostali częściowo zaspokojeni w toku postępowania oddłużeniowego lub nawet czy zgłosili swoją wierzytelność w postępowaniu w sprawie niewypłacalności.

16 Kto ponosi koszty postępowania upadłościowego łącznie z poniesionymi wydatkami?

Koszty – w szczególności wynagrodzenie syndyka i poniesione przez niego wydatki – powinny zostać pokryte z masy upadłości, tj. powinien ponieść je dłużnik.

Ponieważ wartość składników majątku wchodzących w skład masy upadłości nie zawsze jest wystarczająca do pokrycia kosztów, sąd prowadzący postępowanie może – przed wydaniem orzeczenia w sprawie wniosku dotyczącego niewypłacalności – nakazać wnioskodawcy w wyznaczonym terminie uiszczenie z góry kosztów postępowania w sprawie niewypłacalności, jeżeli jest to konieczne do pokrycia kosztów tego postępowania i nie można zapewnić niezbędnych środków w inny sposób. Powyższe ma zastosowanie nawet wówczas, gdy oczywiste jest, iż dłużnik nie posiada żadnego majątku. W ustawie przewidziano górny próg takiej wpłaty. Jeżeli wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie niewypłacalności złożyło kilka osób, są one solidarnie zobowiązane do wniesienia zaliczki.

W przypadku braku możliwości pokrycia kosztów z masy upadłości, pozostałą część kosztów przeprowadzenia postępowania w sprawie niewypłacalności pokrywa się z zaliczki, tj. koszty te pokrywa wnioskodawca.

Jeżeli wysokość zaliczki nie pokryje kosztów, wówczas pokrywa je państwo. W przepisach szczególnych określono maksymalną wysokość kosztów, które może pokryć państwo.

17 Jakie są zasady dotyczące nieważności, zaskarżenia lub względnej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych ze szkodą dla ogółu wierzycieli?

Czynności prawne podjęte przez dłużnika z zamiarem ograniczenia możliwości zaspokojenia wierzycieli lub w celu zapewnienia określonym wierzycielom preferencyjnego traktowania są bezskuteczne. Również zaniechania dłużnika w tym zakresie uznaje się za czynności prawne. Wyróżnia się trzy kategorie takich bezskutecznych czynności: a) czynności prawne pozbawione adekwatnego świadczenia wzajemnego; b) preferencyjne czynności prawne prowadzące do sytuacji, w której wierzytelności jednego wierzyciela zostają zaspokojone w większym stopniu, niż miałyby to miejsce w postępowaniu likwidacyjnym, ze szkodą dla pozostałych wierzycieli; c) czynności prawne, poprzez które dłużnik umyślnie ogranicza możliwość zaspokojenia wierzyciela, jeżeli zamiar ten był znany drugiej stronie lub – biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy – musiał być znany drugiej stronie.

Sąd prowadzący postępowanie w sprawie niewypłacalności orzeka o bezskuteczności takich czynności prawnych podjętych przez dłużnika po ich zaskarżeniu przez syndyka (powództwo o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną). Syndyk może wnieść powództwo o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną w terminie roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dotyczącego niewypłacalności. Jeżeli powództwo nie zostanie wniesione w wyznaczonym terminie, roszczenie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną wygasa. Świadczenie na rzecz dłużnika wynikające z czynności prawnych uznanych za bezskuteczne wchodzi w skład masy upadłości po uprawomocnieniu się postanowienia uwzględniającego powództwo o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną.

Bezskuteczność czynności prawnej pozostaje bez uszczerbku dla jej wykonalności. W postępowaniu w sprawie niewypłacalności świadczenie na rzecz dłużnika wynikające z bezskutecznych czynności prawnych wchodzi jednak w skład masy upadłości. Jeżeli pierwotne świadczenie na rzecz dłużnika z bezskutecznej czynności prawnej nie może zostać przekazane do masy upadłości, ubytek w masie upadłościowej należy odpowiednio uzupełnić.

W postępowaniu w sprawie niewypłacalności sąd prowadzący to postępowanie nie jest związany postanowieniem wydanym przez inny sąd ani decyzją jakiegoś innego organu, na mocy których unieważniono czynność prawną podjętą w odniesieniu do składników majątku dłużnika lub zobowiązań dłużnika; dotyczy to również wszelkich innych rozstrzygnięć. W toku postępowania w sprawie niewypłacalności tylko sąd tego postępowania bada ważność tego rodzaju czynności prawnej poprzez wydanie orzeczenia wstępnego albo w ramach sporu ubocznego dotyczącego tej kwestii. Powództwo w ramach tego sporu mogą wnieść syndyk lub prokurator oraz strony postępowania w sprawie niewypłacalności inne niż dłużnik, chyba że dłużnik sam zarządza majątkiem. Syndyk musi być w takim postępowaniu albo powodem albo pozwanym. Jeżeli w postanowieniu kończącym postępowanie w sprawie sąd unieważni czynność prawną odnoszącą się do składników majątku lub zobowiązań dłużnika, uzyskana w formie świadczenia korzyść ekonomiczna musi wejść do masy upadłości.

Jeżeli czynność prawna dotycząca składników majątku lub zobowiązań dłużnika zostanie unieważniona na mocy postanowienia sądu, które uprawomocniło się przed wszczęciem postępowania w sprawie niewypłacalności, czynność prawną będącą przedmiotem tego postanowienia uznaje się w ramach postępowania w sprawie niewypłacalności również za nieważną.

Przepisy szczegółowe dotyczące określonych kategorii roszczeń

W odniesieniu do następujących kategorii roszczeń stosuje się przepisy szczegółowe:

- roszczenia do masy upadłości powstałe po wszczęciu postępowania w sprawie niewypłacalności lub po zawieszeniu postępowania;
- roszczenia do masy upadłości powstałe po wydaniu postanowienia dotyczącego niewypłacalności;
- roszczenia równoważne roszczeniom do masy upadłości;
- roszczenia podporządkowane;
- roszczenia udziałowców/akcjonariuszy dłużnika lub jego członków wynikające z ich uczestnictwa w spółce lub w spółdzielni.

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za

wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Ostatnia aktualizacja: 21/08/2018